

Sygn. akt I C 11/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Przemysław Majkowski

Protokolant: sekr. Joanna Wołczyńska-Kalus

po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 2014 r. w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. S.**

przeciwko Skarbowi Państwa – (...) w S.

o zadośćuczynienie.

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powoda M. S. na rzecz pozwanego w imieniu którego występuje (...) Skarbu Państwa kwotę 7200,00 (siedem tysięcy dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego;
3. nie obciąża pozwanego pozostałymi kosztami postępowania;
4. zasądza od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Sieradzu na rzecz adwokata J. B. kwotę 7200,00 (siedem tysięcy dwieście) złotych powiększoną o 23% podatku VAT tj. łącznie 8856,00 (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć) złotych tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej ustanowionej dla powoda z urzędu.

Sygn. akt I C 11/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 14 grudnia 2012 roku powód M. S. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – (...) w S. kwoty 250 000,00 zł tytułem zadośćuczynienia. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, iż w czasie odbywania kary pozbawienia wolności u pozwanego nie miał zapewnionych odpowiednich warunków izolacji, co wpłynęło na naruszenie jego godności. W szczególności podniósł, iż osadzony był w celi, w której powierzchnia na jednego skazanego wynosiła mniej niż 3 m² oraz brakowało odpowiedniego sprzętu kwaterunkowego, który umożliwiłby między innymi właściwe warunki higieny, dostateczny dopływ świeżego powietrza, odpowiednią wentylację i odpowiednią ilość miejsc do spożywania posiłków. Wskazał przy tym, że okna w celi były stare i nieszczelne, ściany i sufity brudne, odzież więzienna była stara i używana, koce, materace i poduszki nieprane i śmierdzące. Nadto w celi nie było ciepłej wody i był wyłączony prąd, panowało robactwo, (pozew- k.2)

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa – (...) w S.- reprezentowany przez (...) Skarbu Państwa wnosil o oddalenie powództwa. Pozwany zgłosił zarzut przedawnienia roszczenia co do zdarzeń za okres sprzed 10 grudnia 2009 roku. Jednocześnie podnosił, że powód miał zapewnione ustawowe warunki odbywania kary pozbawienia wolności w tym nie przebywał w celach przeludnionych (powierzchnia poniżej 3 m⁽²⁾ na osobę). Miał przy tym

przydzielony standardowy sprzęt kwaterunkowy, zapewniający mu osobne miejsce do spania i jedzenia, osobne miejsce do przechowywania żywności, i rzeczy osobistych oraz miał możliwość dbania o czystość, i higienę osobistą. Cele mieszkalne wyposażone były w podstawowe instalacje techniczne, a ich stan podlegał kontroli i ewentualnym naprawom i remontom, (odpowieź na pozew- k. 22-25)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Powód M. S. od 2006 roku odbywał karę pozbawienia wolności i w tym czasie osadzony był w kilku jednostkach penitencjarnych (między innymi w (...) w Ł., w (...) w K. i we W.). Przebywał również w (...) w S. w okresach:

- od maja 2006 roku do sierpnia 2006 roku;
- od września 2006 roku do grudnia 2006 roku;
- od maja 2007 roku do grudnia 2007 roku;
- od lutego 2008 roku do maja 2008 roku;
- od 24 czerwca 2008 roku do 24 kwietnia 2009 roku;
- od 06 lipca 2009 roku do 27 stycznia 2010 roku;
- od 03 września 2013 roku do 26 października 2013 roku. W czasie pobytu w jednostce penitencjarnej powód nie zgłaszał administracji (...) ani sędziemu penitencjarnemu żadnych uwag dotyczących warunków odbywania przez niego kary pozbawienia wolności, (niesporne).

W (...) w S. na wyposażeniu, każdej celi znajduje się:

1. łóżko
2. taboret
3. stół
4. szafka na rzeczy osobiste
5. wieszak
6. lustro
7. miednica do prania ręcznego
8. szczotka do zmiatania
9. szczotka do WC.

W celach, w których przebywał powód prowadzone były prace remontowe i tak w pawilonie (...)w 2011r., w pawilonie (...)w 2013r., pawilonie (...)w 2012r., w pawilonie (...)w 2013r., w pawilonie (...)w 2010r. Sprzęt kwaterunkowy był systematycznie poddawany przeglądom oraz na bieżąco konserwowany lub w razie potrzeby naprawiany. Środki czystości przeznaczone do utrzymania czystości w celach wydawane były co miesiąc na oddziały mieszkalne i tam rozdzielane do cel. W przypadku niewystarczającej ilości środków można było pobrać z magazynu dodatkową ilość. W celach znajdowała się wentylacja grawitacyjna. Corocznie system wentylacji jest kontrolowany przez uprawnioną osobę. Cele mieszkalne wyposażone są w system centralnego ogrzewania oraz dostęp do zimnej wody w kąciek sanitarnym. W każdej celi znajdują się okna z możliwością ich otworzenia. Na oknach cel w pawilonie B znajdują się zabezpieczenia techniczno-ochronne w postaci siatek z drutu stalowego o oczkach 2x2cm. Siatki w nieznacznym

stopniu ograniczają dostęp światła dziennego do pomieszczeń. Światło w celach wyłączane jest na czas ciszy nocnej w godzinach od 22⁰⁰ do 6⁰⁰ rano zgodnie z porządkiem wewnętrznym obowiązującym na terenie jednostki.

(dowód: notatka służbowa – k.149).

W czasie pobytu powoda w pozwanej jednostce penitencjarnej wydano mu bieliznę osobistą w zakresie przewidzianym zapisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych w postaci nowych sortów, wymieniając je następnie na sorty wyprane i zdezynfekowane przez zewnętrzne firmy świadczące usługi pralnicze na rzecz(...)w S.. Częstotliwość wymian określona jest w porządku wewnętrznym i realizowana jest w odstępach tygodniowych. Powód nie wnioskował o wydanie dodatkowych, innych przedmiotów przewidzianych przepisami prawa w zakresie bielizny osobistej. Koce wymieniane są na bieżąco po zgłoszeniu prośby przez osobę osadzoną, natomiast wymiana pościeli odbywa się co dwa tygodnie. Pobierane rzeczy są często nowe, a jeśli są używane to wymiana następuje po wypraniu i zdezynfekowaniu, podlegają również wcześniejszej kontroli w zakresie posiadania właściwych cech użytkowych. W zakresie środków czystości - wydawane są w sposób cykliczny, raz w miesiącu, w pierwszy roboczy poniedziałek miesiąca - zgodnie z zapisami porządku wewnętrznego.

(dowód: notatka służbowa - 150).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane dowody. Sąd odmówił przy tym przyznania waloru wiarygodności twierdzeniom powoda dotyczącym złych warunków odbywania przez niego kary pozbawienia wolności. W tym zakresie jego zarzuty nie znalazły potwierdzenia w zebranych w sprawie materiale dowodowym w szczególności w postaci notatek służbowych złożonych przez stronę pozwaną. Powód nie wykazał przy tym, aby w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w pozwanym zakładzie karnym przebywał w celach przeludnionych. Nie przedłożył bowiem decyzji wydanych na podstawie art. 110§2a-2c k.k.w. oraz innych dokumentów potwierdzających fakt przeludnienia. Zatem, w związku z tym, że powód nie przedstawił żadnych wiarygodnych dowodów na potwierdzenie podanych przez siebie okoliczności, Sąd uznał, że okoliczności te nie zostały udowodnione, a niewątpliwie to na powodzie, jako osobie, która wywodzi skutki prawne z faktów przez siebie podanych, spoczywał ciężar udowodnienia tych okoliczności (art. 6 k.c.). W tym miejscu wskazać należy, że na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego rzeczą Sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie, ani też Sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Stanowisko takie zawarł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 1996 roku (I CKU 45/96, opubl. OSNC z 1997, z. 6-7, poz. 76). Mając zatem na względzie rządzącą procesem cywilnym zasadę kontrydiktoryjności postępowania i nie znajdując podstaw do przeprowadzenia dowodów z urzędu (art. 232 k.p.c.), Sąd rozpoznał niniejszą sprawę, biorąc pod uwagę stan faktyczny ustalony na podstawie powyżej wskazanych dowodów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości.

W pierwszym rzędzie zauważyć należy, że w ocenie Sądu, roszczenia powoda związane z osadzeniem go w jednostkach penitencjarnych przed dniem 10 grudnia 2009 roku z mocy art. 442¹ § 1 i 3 k.c. uległy przedawnieniu. Zgodnie z art. 442¹ § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przedawnienia się z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Zgodnie z § 3 tego artykułu w razie wyrządzenia szkody na osobie przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Powód sporządził pozew w dniu 10 grudnia 2012 roku (por. k. 2). Ponieważ chwilą określającą początek trzyletniego biegu

przedawnienia jest moment „dowiedzenia się o szkodzie” i „osobie obowiązanej do jej naprawienia”, a nie o zakresie szkody na osobie, czy trwałości jej następstw, dlatego uznaje się, że jest to moment, gdy poszkodowany zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody (krzywdy) i ma jej świadomość, zatem w przedmiotowej sprawie dzień sporządzenia przez M. S. pozwu.

W przypadku gdy zdarzeniem szkodzącym, a właściwie krzywdzącym jest osadzenie osoby w przeludnionej celi, bez zapewnienia jej należytych warunków bytowych, sanitarnych, medycznych czy kulturalnych, ujemne następstwa tegoż zdarzenia (naruszenia dóbr osobistych) takie jak poczucie poniżenia, upokorzenia, cierpienia są odczuwane w dacie zaistnienia tych zdarzeń, a nie kilka lat później. Nie chodzi tu o krzywdę przyszłą, ale dziejącą się, odczuwaną wówczas, gdy miały miejsce zdarzenia ją wywołująca. (zob. wyrok SA w Warszawie z dnia 7.08.2012 r., I ACa 260/12, LEX nr 1238197).

Podniesienie przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia skutkuje koniecznością oddalenia powództwa za okres przekraczający trzy lata przed dniem wytoczenia powództwa, tj. okres do dnia 10 grudnia 2009 roku włącznie.

Za okres od 10 grudnia 2009 roku powództwo również podlega oddaleniu jako nieuzasadnione.

Zgodnie z treścią art. 417 k.c. za szkody wyrządzone przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa.

Z mocy art. 417² k.c. Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność, jeżeli przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej została wyrządzona szkoda na osobie. W takiej sytuacji poszkodowany może żądać całkowitego lub częściowego jej naprawienia oraz zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy okoliczności, a zwłaszcza niezdolność poszkodowanego do pracy lub jego ciężkie położenie materialne wskazują, że wymagają tego względy słuszności. Niezbędną przesłanką dla zaistnienia odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanych na podstawie tegoż przepisu jest wystąpienie szkody na osobie oraz wykazanie związku przyczynowo-adekwatnego między zaistniałą szkodą o działaniami podejmowanymi przez Skarb Państwa. Brak zaistnienia którejkolwiek z tych przesłanek wyłącza możliwość ustalenia odpowiedzialności pozwanego.

W przedmiotowej sprawie powód podnosił, że w czasie jego pobytu w (...) w S. przebywał w przeludnionych celach, w których panowały złe warunki higieniczno-sanitarne. Okoliczności tych jednak w żaden sposób nie udowodnił. Zgodnie natomiast z ogólnymi zasadami dowód czy dobro osobiste zostało naruszone lub zagrożone, ciąży na osobie poszukującej ochrony prawnej, czyli w niniejszej sprawie na powodzie. Ocena czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, jakim jest stan uczuć, cześć, godność osobista, nie może być dokonana według marylindy indywidualnej wrażliwości zainteresowanego, ta bowiem może być szczególnie duża z uwagi na cechy osobnicze, uwarunkowania chorobowe itp. Innymi słowy nie może być to ocena subiektywna (SN wyrok z dnia 11.03.1997 r., III CKN 33/97, OSNC 1997/6-7/93). Ta ocena powinna być zobiektywizowana, czyli musi uwzględniać uczucia szerszego grona uczestników i powszechnie przyjmowane normy postępowania. W rozpoznawanej sprawie powód (poza własnymi twierdzeniami) nie przedstawił jakichkolwiek dowodów na okoliczność, że w pozwanym (...) w związku z odbywaniem przez niego kary pozbawienia wolności doszło do naruszenia jego dóbr osobistych. W tym zakresie trafnie pozwany przywołuje wyrok Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2010 r., , sygn. akt IV CSK 449/10 , gdzie wyjaśniono, że o naruszenie dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonych w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z samym pobytym w takim zakładzie, polegających np. na niższej niż od oczekiwanej jakości warunków sanitarnych, albo okresowym przebywaniu w celi z większą niż określona standardami liczbą osadzonych; nie powinno się oczekiwać warunków podobnych do domowych, które dla wielu ludzi bywają bardzo trudne, a nie wynikają z odbywania żadnej kary. Z załączonych zaś przez pozwanego notatek służbowych jednoznacznie wynika, że zarzuty powoda dotyczące warunków bytowych i sanitarnych w celach pozwanego oraz trudności z utrzymaniem higieny osobistej okazały się nieuzasadnione. Cele w których przebywał powód wyposażone były bowiem w podstawowy sprzęt kwaterekowy w odpowiedniej ilości, tj. w łóżka do spania oddzielne dla każdego osadzonego, szafki, taborety i stoły. Osadzeni otrzymywali nadto co miesiąc środki higieniczne i środki czystości. W celach przy tym wydzielone były kąpiki sanitarne. Uwzględniając powyższe wskazać należy, że

powód przebywając w (...)w S. miał zapewnione godne warunki. Za gołosłowne uznać należy przy tym jego zarzuty odnośnie złego oświetlenia celi oraz braku wentylacji. Z materiału dowodowego zebranego w sprawie wynika, że w celach znajdują się okna, które można otwierać, w związku z czym osadzeni mają zapewniony dostęp do świeżego powietrza i światła dziennego. Sam zaś fakt zamontowania w oknach przesłon i krat jest zgodny z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17.10.2003r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych i nie powoduje naruszenia dóbr osobistych osadzonych. W celach znajduje się nadto wentylacja grawitacyjna oraz oświetlenie jarzeniowe. Powód nie wykazał przy tym, że u pozwanego było robactwo, ani też że nie otrzymywał należnych mu środków higienicznych, a niewątpliwie to na powodzie ciążył obowiązek udowodnienia takich okoliczności. Z notatek służbowych przedłożonych przez pozwanego wynika przy tym, iż powód regulaminowo raz w tygodniu odbywał kąpiel w łaźni wyposażonej w ciepłą wodę, otrzymywał także świeżą bieliznę pościelową, był także zaopatrywany w niezbędne środki czystości. Wszystkie wydawane powodowi przedmioty nadawały się do użytku.

Analizując uzasadnienie pozwu oraz wypowiedzi powoda na rozprawie w dniu 08 października 2013 roku stwierdzić należy, iż powód poza bardzo ogólnikowymi twierdzeniami na temat stopnia naruszenia jego dóbr osobistych przez pozwanego nie powołał ani konkretnych okoliczności ani konkretnych dowodów na fakty mogące stanowić przesłankę do szczegółowych ustaleń w przedmiocie złych warunków odbywania przez niego kary pozbawienia wolności, konkretnego wpływu tegoż osadzenia na jego psychikę, samopoczucie, osobowość. Wobec powyższego uzasadnionym jest stwierdzenie, że powód ani nie powołał się, ani nie wykazał, iż jego dobra osobiste zostały naruszone działaniami, które można by uznać ze indywidualnie skierowaną przeciwko niemu represję ze strony pozwanego. Powód w pozwie opisał sytuacje, które w takim samym stopniu dotyczyły innych osadzonych.

Podsumowując nie można uznać warunków panujących w (...)w S. za niehumanitarne, czy też poniżające, w rezultacie za niezasadny należy uznać zarzut powoda o naruszeniu art. 3 Konwencji o Ochronie Prawa Człowieka i Podstawowych Wolności.

Z tych wszystkich względów należało powództwo w całości oddalić.

O kosztach postępowania Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 102 k.p.c. obciążając powoda tylko częścią kosztów procesu i zasądzając od niego na rzecz pozwanego stosownie do treści § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2002 Nr 163, poz. 1349) kwotę 7 200,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego. W pozostałym zaś zakresie Sąd nie obciążył powoda kosztami postępowania uznając, że po jego stronie zachodzą „szczególnie uzasadnione” przesłanki, usprawiedliwiające zastosowanie art. 102 k.p.c. Był on bowiem od wielu lat osadzony w (...), a ze złożonego oświadczenia wynika, iż nie posiada żadnego majątku ani żadnych dochodów.

O przyznaniu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu orzeczono na podstawie przepisu § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).